Ihro Fürstlichen Durchlaucht
Fürsten von Stahremberg
mit
der tiefster Ehrfurcht
gewiedmet
von

Auctor.

DISPUTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

RHEUMATISMO ACUTO.

DISPUTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

RHEUMATISMO ACUTO;

QUAM

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

EX AUCTORITATE REVERENDI ADMODUM VIRI,

D. GEORGII BAIRD, SS. T. P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NECNON

AMPLISSIMI SENATUS ACADEMICI CONSENSU;

ET NOBILISSIMÆ FACULTATIS MEDICÆ DECRETO;

Pro Gradu Doctoris,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

ERUDITORUM EXAMINI SUBJICIT

JOSEPHUS SCHÄFFER

BOHEMUS;

SOC. SOCIET. REG. MED. EDIN.

Ad diem XII *Septem. horâ locoque solitis.*

EDINBURGI:

EXCUDEBAT C. STEWART,

Academiae Typographus,

M,DCCC,VII.

VIRO EXCELLENTI

JOANNI FYFFE Armigero,

NEC NON

IN IMPERIO AUSTRIAE

BARONI

AMICO SUO NOBILISSIMO

HASCE STUDIORUM PRIMITIAS

OBSERVANTIAE ATQUE AMORIS

MONUMENTUM

SACRAS ESSE VULT

AUCTOR.

DISPUTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

RHEUMATISMO ACUTO.

AUCTORE JOSEPHO SCHAEFFER.

RHEUMATISMUS ità aptissimè ab illustrissimo Culleno definitur:

"Morbus ab externa et plerumque evidente causa; pyrexia; dolor circa articulos, musculorum tractum sequens, genua et reliquos majores, potius quam pedum vel manuum articulos, infestans, calore externo auctus."

DE HISTORIA.

Rheumatismus ubique occurrit, sed in regionibus frigidioribus frequentius; eos autem qui in calidioribus habitant, rarius vexat: frequens etiam tempestatis mutatio, nunc frigida, nunc calida, hujus morbi multiplicationi favet. Saepius autem se ostendit tempore vernô et autumnô, rarius aestate et hieme; sed nullum sibi proprium tempus habet. Sanissimos quidem homines saepe corripit, et utrumque sexum, frequentius autem muliebrem; hâc ratione forsitàn, quippe quibus organa delicatiora et teneriora sint. Nullum temperamentum ab ejus impetû vacat; *plethoricos* tamen et *hypochondriacos* plerumque aggreditur; senes et pueriles raròo, saepius puberes tantùm cruciat.

Antiquissimi non satis planam hujus febris dolentis notionem habebant; atque hic morbus ab illis definitus est sub *Podagra epidemica*, vel sub alio nomine morbi, de quo *Pythermus* et *Hegesandrus** tractabant. In historiâ morborum *Herophoni*†, ex casibus, Klazomenieri ad fontem *Phrinichidensem*, ad ripam Matronae habitantis, hominis morbo laborantis in horto Dealkes, talem definitionem conspicimus. *Themison* Laodicea, et Caelius Aurelianus‡ primi fuerunt qui hunc morbum satis clarè definiebant, sub noto nomine ρευματισμος, et sub quô deindè maxima pars medicorum Graeciae ità illam salutabant: e. g. Paul. Aegina‖.

Rheumatismus acutus plerumque à signis pyrexiae incipit. Aeger morositate, animi lan-

* Athen deipnosoph. lib. II. c. XII p. LXXXIV.

† Hippocr. epidem. lib. I. sec. III. aeg. VI, X, XIII.

‡ Diuturn. lib. III. c. II. pag. CCCCXXXIV.

‖ ——— lib. III. c. LXXVIII. pag. CXXIV.

guore, ingratô sensû, corporis gravitate plumbeâ afficitur; nunc sequitur frigus ex dorsô oriens, ascendens per scapulas, per lumbos descendens; cutis pallescit contrahiturque, arida et anserina fit, vasa ad superficiem collabuntur. Frigore citius seriusve cessante sequitur calor, mox acutus, siccus, in decursû humidus, saepe mordax, lingua siccescit mucô tenaci obducta; sitis satis magna, respiratio difficilis, tussi difficili interrupta, praecordiorum oppressio, plerumque alvi obstipatio, urina parca, nunc cruda et flava, nunc sedimentum deponens; dolet caput caletque: interea pulsus, ut plurimùm, durus, fortis, plenus ac frequens; sanguis ab initio morbi missus, naturalis ferè similis conspicitur, qui autem paulò tardior educitur coriò densô ac tenaci plerumque obtegitur: nunc demum erumpit sudor satis magnus, foetens, haud reficiens; atque nonnunquam subsultus tendinum hanc scenam comitatur.

Pyrexia plerumque repetit omni die, tempore vespertinô, accessiones de die in diem accrescunt, praecipuè sub nocte aegrum cruciant; intereâ sub recursû accessionis augetur pyrexia, vires corporis diminuuntur. Pyrexia autem, doloribus in quâdam parte decumbentis fixis evadentibus, circa primam secundamve septimanam cessare solet.

Sub hôcce malô dolores sunt circumvagi, nunc hanc, nunc alteram corporis partem afficientes; aut fixi quodcunque organum occupant; primùm accedit plerumque sodalitium cum febre; nonnunquam autem fit ut aeger priùs variis in corporis partibus dolores sentiat, quàm signa pyrexiæ appareant.

Ubi Rheumatismus sedem solummodò in externis partibus habet, à trahentibus lacerantibusque doloribus incipit, nempè genuum et reliquorum majorum articulorum, eorumque musculorum; quò dolores multiplicantur, quò plures

partes corporis occupantur, eò magis totius corporis *sensibilitas* increscit, pars affecta una solet esse immobilis rigidaque, et aegrotus haud sine vehementissimis doloribus hanc partem exercere potest.

Hisce doloribus lacerantibus paucis diebus manentibus accedit tumor ardens, ruber, ex omni parte, qui musculos praecipuè occupat, dum articuli satis liberi manere solent.

Hi tumores dolorum vehementiam plerumque diminuunt, praecipuè autem viscidis calidisque sudoribus stipantur, qui haud rarò, secundum observationem *Clar. *Coranchini*, in crustam crystallis similem transeunt.

Nonnunquam sub hôc morbô formantur tumores dolentes in vicinis glandulis, iis praesertim ad quas vasa lymphatica è parte affectâ

* Della Pazzia pag. LXIV.

adeunt; an hoc fit per consensum vasorum, aut per aliquam in qualitate mutatam lympham, usque ad tempus praesens, non satis clarè deductum est. Hujusmodi oriuntür tumores glandularum cervicalium sub Rheumatismo superiorum extremitatum et musculorum colli etc; Hi tumores hocce malum plerumque per totum ejus cursum comitantur.

Interim tamen aliquandò evenit, ut tumores nulli sint conspiciendi, at aegrotus doloribus vehementissimis cruciatur; ex his haud rarò sequuntur variae affectiones nervorum, tremor *convulsivus* musculorum, *sensibilitas* admodùm aucta, vertigo, susurrus, judicii *obnubilatio*, tetanus ipse, aliaque similia ex affectione nervorum oriunda. In hôc casû Rheumatismus externas partes occupans ad internas transit, inducitque internam sic dictam inflammationem Rheumaticam.

Partibus internis fomite rheumatico affectis, functiones naturales plus minusve debent esse mutatae vel interruptae, hinc inde jam sequuntur colica, alvi et urinae pertinax obstructio, diarrhoea, ardor et sensus oppressionis ventriculi, respirandi difficultas, tussis aliaque. Saepissimè autem solent affectae esse hae partes internae quae antecedentibus morbis variis laboraverant, vel, per varias res circumstantes, debiles factae sint; e. g. in senibus organa urinae ventriculus intestina que apud potatores: partibus laborantibus jam unâ vice rheumatismô, dispositio ad secundam vicem manere solet.

Si Rheumatismus, ad aliquam partem fixus, per satis longum tempus productus sit, saepe tumores fluctuantes inducit, et rarissimè arte resoluti, iis apertis cultro summum incommodum aegro efficiunt, ob viscidam lympham vicinis in partibus evacuatam; atque haud raró in provectô tempore haec lympha accumulatur in superficie, ità, ut crustam ferè pollicem crassam

supra vicinos musculos formet: ad hoc erumpunt aliquandò vesiculae, plenae lymphâ tenaci, quae per se aperiutur, vel brevi tempore evanescunt. Varia etiam *exanthemata* hos tumores comitantur, scilicet milliaria, scabies, aliaque haud absimilia. Sub idem tempus augetur aegroto sensus mordax; tumores paulatim siccescunt, ac in lemas furfures et albescentes quasi farinas desquamant.

Saepe post acutum ac vehementem rheumatismum sequitur is qui *chronicus* dicitur, plerumque sine febre superveniens; quô urgente aegrotus summâ debilitate, *sensibilitate*, haudque raró surditate laborat. In hoc stadio minima causa externa satis est ad morbum antecedentem revocandum; nonnunquam etiam accedit paralysis propter viscidam et tenacem lympham in telam cellulosam effusam, indèque nervos hujus partis obducentem prementemque; tumores articulorum majorum, nempe nimia ex-

pansio ligamentorum capsularum, per lympham suprà dictam, rigiditas, immobilitas, *anchilosis*, ganglia, saccorum sinoviae induratio, luxatio ossis femoris, curvitas dorsi, ipsa ulcera foedissima, cariesque obveniunt. His accedunt malus habitus et consumptio totius corporis, atque maximam partem claudit scenam hydrops universalis. Attamen haec ultima non adeò frequenter superveniunt.

DE CAUSIS PRAEDISPONENTIBUS.

Iis, qui temperamentô *plethorico* et *hypochondriacô* sunt paaediti, ut suprà dictum est, hocce malum saepiùs obrepit; ejus impetui etiam procliviores sunt ii, qui delicatiore tenerioreve corporis habitû sunt: nec non ex suppressis consuetis exinanitionibus, veluti hae-

morrhagiis, mensibus muliebribus, sanguinisque detractione periodicâ omissâ, oriri solet. Denique hoc malum occurrisse videtur sub affectione intestinorum vermibus factâ, uti testatur Clar. *Rhan.* *.

DE CAUSIS EXCITANTIBUS.

Hic morbus sub crebrâ coeli mutatione, frigidioribus in regionibus, tempore vernô et autumnô, potissimùm grassari observatur: indè frigus imprimis humidum, neque minus aura permeans corpori priùs calefacto admota, frequentissimè Rheumatismum inducunt.

* Briefwechsel T. I. § 212.

DE CAUSA PROXIMA.

Mihi consideranti hujusce morbi historiam ortum ejus scilicet, vires nocentes, phaenomena cursû morbi supervenientia; terminationem, ipsamque curationem,—concludere licet ex analogiâ, proximam Rheumatismi causam, esse certam inflammationem cujusdam substantiae musculorum; quae inflammatio aliquid sibi peculiare habet, utque plurimùm sudore viscido terminatur: affectionem esse nervorum haud negari posse, existimo, quamque magna phaenomena comitantia efficiunt. Caeterùm quod ad acrimoniam fluidorum attinet, hae opiniones vel potius deliramenta jam satis hodiernâ theoriâ refutata sunt.

DE DIAGNOSI.

Distinctio Rheumatismi inter alios morbos similes ejus, non semper facilè intellectu aut deductu est. Prae omnibus podagra, phlegmon, minus *syphilis* et scorbutus similitudinem hujusce morbi habent. Sed si proprios horum morborum characteres in initiô cursûque eorum consideremus, satis clarè cognoscamus, quid morbi genus adsit.

Hae quae sequuntur observationes de factis sunt.

DE PODAGRA.

Rheumatismus aliquâ aetate homines utriusque sexûs invadit; podagra autem viros frequentius quam mulieres occupat; ille ab externâ et plerumque evidente causâ oritur, haudque rarò sanissimos homines, quorum functiones omnes, tàm vitales quàm naturales, ad sanitatem spectant, aggreditur;—haec contrà vicissim ex occultâ causâ nata esse solet, nec non hâc laborantes antè totô corpore frequentissimè debiles fuerunt, exque hâc debilitate functio ventriculi, ut plurimùm, plus minusve est interrupta. Rheumatismus praecipuè musculos, *aponeuroses* et tendines, non semper articulos majores, rarissimè minores, frequentiùs superiores quam inferiores extremitates infestat. Podagra verò articulos, saepissimè minores occupat; crebrò in unô locô, ut pollice pedis, sedem fi-

gere solet: tumores sub hâc duriores sunt quam hi sub Rheumatismo, qui maximâ ex parte fluctuant. Dolores hujus quem persequimur morbi plus circumvagi quam podagrae sunt, gravescuntque in lecto, dum ibi podagrae dolores minuuntur. Ubi ille adest, functiones organorum urinae rarissimè laesae sunt; at in hominibus hâc aegrotis, non solùm in vesicâ renibusque, verùm etiam in aliis partibus affectis observantur calculorum concretiones. Sub Rheumatismô in cadaveribus affecti musculi cum lymphâ tenaci conspiciuntur. Podagra morbus haereditarius est, certisque periodis reverti solet, et febris comitans in progressû hujus morbi, si ad aliquem articulum defigitur, plerumque cessat; tamen non ità se habet Rheumatismus, utpote qui nec haereditarius nec periodicus est morbus, febrisque, hujusce mali comes fidelis, per satis longum tempus durat. Haud raro fit, ut Rheumatismus tertiâ nocte vel septimâ sanetur; sed in podagrâ tota dispositio ad perfectam curatio-

nem commutanda est. Monuit quidem *Stoll* * nullam differentiam inter inveteratum Rheumatismum et podagram interesse.

DE PHLEGMONE.

In phlegmone adsunt calor partis mollis ac durities aucta, dolores ut plurimùm fixi, pungentes atque gravati, et ex unâ parte in alteram non transeuntes; dum Rheumatismi dolores dilacerant, et sedem frequentissimè mutant: febris, phlegmonis comes, plerumque continua est, et saepissimè cum illo usque ad terminationem concurrit; febris autem Rheumatismum comitans plus intermittens, atque si in aliquâ parte corporis figitur, ferè cessat; itaque lentior in-

* Ratio Medendi Vol. V. p. 446.

flammatio rheumatica quam phlegmon est. In phlegmone cutis est arida, sicca, urina saturata; sub rheumatismô autem plus turbida, sedimentum deponens, cutis plus ad sudorem tendit: terminatio phlegmonis diversa est, at rheumatismi, ut plurimùm, per exsudationem lymphae tenacis.

DE LUE VENEREA.

Hic morbus satis distinctus est ab eô, quem in hôc opusculô tractare conamur, per proprios characteres; quippe cachexia, dolores nocturni, ossium calvariae, tibiarum etc. affectio faucium, *exanthemata*, *bubo*, *gonorrhoea*, *extoses* per vices locum habent. Rheumatismus autem ligamenta, *aponeuroses* et musculos occupat; sed aliquandò rheumatismus cum *lue venereá* complicatus conspicitur, aegerque negat

se talem affectionem habere, ex diversis rationibus; medico in hôc casû accipienda fidentia decumbentis est.

DE SCORBUTO.

Quod ad scorbutum attinet, plerumque claram distinctionem facere possumus. Gingivae spongiosae, laxae, exulceratae, nudataeque *epidermide*, ex minimâ pressurâ sanguinem effundentes, anima foetida, maculae in variis partibus corporis, crebrae haemorrhagiae,—signa scorbuto communia, quaeque autem cuncta satis à signis rheumatismi discrepant.

DE PROGNOSI.

Parvum periculum ex rheumatismo occurrens, debetur partim *ideosincrasiae* (ut vocatur) decumbentis, vehementiae febris comitantis, alisque morbis et eorum productis; magisque urget periculum quando corpora laboribus venereis exhausta, gravidae, puerperae, graciles debilesque homines afficiuntur. Quò vehementior febris, quò acutiores in variis partibus dolores, et si convulsiones, pneumonia, apoplexia, paralysis occurrant,—eò majora rheumatismi pericula consuescunt. Sin autem negligatur, insanabilis paralysis induci possit: frequenter autem febris secundâ hebdomade minuitur, pulsus fit naturalis, mollis, et aliquandò ex aegri naribus effluit sanguis multùm recreans, saliva leviter proritatur, lingua cutisque humescunt, prorumpit sudor calidus reficiens, urina sedi-

mentum rubrum deponit, nonnunquam ex ammoniâ et calce cum acido *phosphorico* et *Prussico* conflatum*, et etiam diversa *exanthemata* conspiciuntur,—quae omnia boni sunt ominis.

DE CURATIONE.

Ex illis, quae jam in historia hujus morbi allata sunt, praevideamus quae curatio Rheumatismi, pro variâ ejusdem naturâ, pro vehementiâ febris sodalis, pro peculiari laborantis statû, sexû, aetate et temperamentô, instituenda sit. Interim vitae vigilare et providere debemus, dispositionem ad inflammationem moderando.

* Kurt Sprengl's Pathologie, T. II. p. 520. § 749.

Nunc si febris satis fortis est, cum pulsû durô, aut plentitudine oppressô, dolores summi et vagabundi, si aegrotus succô plenus et robustus,—tunc *venaesectio* sat largo vulnere suscepta pro re natâ, et, si opus est, repetita, optimum est auxilium ; aut si cucurbitulae ad loca ab inflammatione rheumaticâ libera adhibeantur, curatio accelerabitur: quò citius in initio morbi missus fuerit sanguis, eò major effectus observatur: cruoris massae plenitudo, oppressio vasorum, spasmi, calorque mitigantur, functioque cutis promovetur.

Verùm enim verò cavendum est ne nimis *venaesectioni* credamus, vel ne quibus morbus fortè parceret eos crudeliter scalpellô trucidemus; semper igitur considerandus est habitus viresque aegroti: docet enim experientia, si nimia quantitas hujus liquoris, ad vitam adeò necessarii, detracta est, quòd haud raro superveniant species hujusce morbi *chronica*, summa debilitas hydropsque. Interim non desperan-

dum est, quoniam tale auxilium habemus, quod si non omni exemplo idoneum, tamen, si aptè adhibeatur, ferè ad promovendam perficiendamque curationem valebit.

DE CATHARTICIS.

Levis alvi solutio, et ejectio, in Rheumatismo applicata, cum successû observantur, quia vasorum solvere spasmos, cordis impedimenta auferre, calorem animalem minuere saepius conspiciuntur. Sales plures huic inserviunt usui, nempe, *tartris potassae*, *tartris potassae* et *sodae*, *supertartris potassae*, *phosphas sodae* etc.; alii quoque prosunt, qui in super cutem laxant, scilicet, nitrum, *potassa*—*soda*—*ammonia acetata*, quorum aliquae drachmae in aquâ destillatâ, vel in decoctô hordei solutae, cum syrupô ad gratum saporem commisceantur. Sin

autem alvus in robustioribus aegris his non moveatur, tunc adhibenda sunt fortiora cathartica, praeque omnibus *sulphas sodae*, à drachmis sex usque ad unciam unam, nunc solùm in aquâ destillata, nunc in infusû foliorum sennae offerenda, alvum certissimè leviter liquabit.

Nec non ex usû sunt clysteres ex lactis serô, hordeive decoctô cum nitrô, mannâ, electuariô lenetivô etc. quae alvi ejectionem promovent refrigerantque.

DE REGIMINE ANTIPHLOGISTICO.

Docet quotidiana experientia, quòd victus animalis naturae nostrae simillimus, abundanter nutriet, inde chylus, et propter eum sanguis augetur. A veteribus igitur rectè dictum est, "*qualis chylus, talis sanguis*": dum functio

assimilationis cum vigore peracta, fit, plerumque totiùs corporis organorum functiones vitales concorditèr ad separandum partes inutiles, et congerendum nutrientes agunt;—hâc ratione qualitas et quantitas chyli sanguinisque augentur, secretiones omnes, qualitate et quantitate ampliatae, valdè excultae sunt; excretiones autem minuuntur: nec minus aromata, variae potiones *spirituosae* irritant roborantque solida, sanguinem maturant, atque *diathesin phlogisticam* augent.

Quum res ità se habent, augmen caloris animalis haud negandum est; in tali statû igitur, ubi ex similibus dictis potentia nocens fluit, mutanda est diaeta, ità tamen ut ne prior aegroti vivendi consuetudo negligatur, quod si esset, talis mutatio potiùs nocere posset: diaeta igitur *vegetabilis* adhibenda est, cùm potû vulgari, uti hordei decoctô, lactis serô vel aquâ purâ cum saccharô succôque citri commixta ad gratum saporem,—quae aptissima inventa sunt.

DE AERE FRIGIDIUSCULO.

Aër, qui aegrum ambit grato frigore, pro consuetudine et constitutione ejus, temperandus est; hoc sub acuto Rheumatismo plerumque magnum auxilium est, quia organa ad functiones naturales fungendas aptat, praecipuèque ad promovendum necessarium sudorem valet.

DE SUDORIFICIS.

Efficacissimè sub hôc morbô usurpanda sunt haec remedia, quippe excretionem per cutem, illam scilicet exsudationem insensilem, sudoremque promovent, colligationem vasorum solvunt, dispositionem ad inflammationem mi-

nuunt: Ad has res igitur conficiendas haec medicamenta, quae sudorem eliciunt, aptissimè sunt: porindè nunc flores sambuci, nunc solani dulcamarae stipitum, drachmae duae, vel etiam uncia dimidia, infusa cum acetis ammoniae tribus drachmis, tuta sunt remedia; ut etiam *antimonialia* praeparata, refractis dosibus porrecta, nempe *antimonium, tartarisatum* vinum *antimonii*, aliaque tutò adhiberi possint. Attamen propter nauseam, quae plus minusve sequi solet, et incommoditatem ac angorem quae aegro creant, anteponendus est compositus pulvis ipecacuanhae, quem in dosibus à granis duodecim usque ad quindecim assumat aegrotus tempore matutinô: plerumque in secundâ repetitione pro re natâ fit, ut pòst viginti horis quàm adhibetur, satis sudoris promoveat. Diluendi refrigerandique causâ, dum elicitur sudor, lactis serum, cum *supertar.* potassae et saccharô, vel hordei decoctum cum gratô syrupô acidôque *Halleri* conjunctum, aegro detur, qui irritantem vasorum

naturam minuit; nec decumbentibus existit potus gratior.

Verò autem sub inveteratô Rheumatismô rarissimè adest *diathesis* phlogistica, atque in hoc casû commendata sunt *diaphoretica*, stimulantia, scilicet opium cum camphorâ, olea essentialia, imprimis *cajaputi* cum saccharo, quae feliciter adhibita sunt

DE EPISPASTICIS.

Sin autem subsit inflammatio *partialis*, tunc vesicatorium vel sinapismum supraponendum est, loci inflammati vasa lymphatica deplentur, spasmi tensionisque dolores medentur; nec minus si adsint in aliquâ parte tumores, inunctio unguenti hydrargyri nonnunquam prodest. Sin autem tumor in suppurationem ten-

dit, non statim cultrô aperiendus est: emollientia extrinsecùs per satis longum tempus, usque ad mollitiem perfectam admovenda sunt.

DE CINCHONA.

Sub acutô Rheumatismô, et praecipuè dum adest febris quae inflammationem habet, huic remedio non fidendum est; quia sub tali statû inflammatô summa actio et *reactio* vasorum sanguinem vehentium adest, et quoniam cinchonae virtus praecipuè constat in roborandis organis, quae sanguinis motui praesunt; nunc ex tali cinchonae applicatione, in simili casû, optata producta non sequi possunt. Interim tamen, sub intermittente typô sodalis febris, vel sub transitione in aliud febris genus, quarum autem notae sunt subtilissimae, ne aliis nisi medicis

practicis faciles cognitu, hoc remedium non nego optimum futurum esse.

Caeterùm in decursu rheumatismi, quum debilitas, *insensibilitas*, rigiditas, quasi *partialem* mortem in vivente corpore effecêrunt, tunc adhibenda sunt irritamenta tam externè quam internè—Olea essentialia, terebinthina, *cajaputi*, camphora cum opiô, lignum pro decoctô et resina guaici, raphanus rusticanus etc. nonnunquam profuêrunt. Extrinsecùs autem adjuvanda est vis insita vasorum per lavationes frigidas, deindè verò per frictiones pannô laneô vapore cum aromatico penetrato, in graviore *insensibilitatis* gradû inflammatio artificialis in parte affectâ excitanda est, nempè per frictionem tinctura cantharidum, per urticationem, vel thermalis aquae ex altô cadentis usum, *galvanismus*, levisque etiam *electricitas* exitû felici adhibita sunt.

DE RECONVALESCENTIBUS.

Post curationem ante descriptam, venio ad considerandum quae reconvalescere faciant. Hoc verò dirigendum est secundum naturam et vehementiam morbi, aetatem consuetudinemque aegri; facilior autem post acutam hujus morbi speciem promptiorque virium restitutio observatur; haud rarò quidem evenit, ut solius naturae vires, aetas florescens, corpus sano statui restituerint. Sub idem tempus usus balnei frigidi, cibi digestu faciles, cinchona, aqua chalybiata, sunt usurpanda, aegerque pannô laneô vestitus, per moderatam artuum exercitationem vires corporis paulatim redintegrabit.

FINIS.

E PRELO ACADEMICO.

562 **Schäffer** (Joseph) DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS DE RHEUMATISMO ACUTO. *Edinburgh*, 1807. 8vo. Calf, gilt. 30 pp. Fine copy. **£1.10.0.**